

Medpredmetno načrtovane tematske razstave v šolski knjižnici

Theme exhibitions in the school library

> Mirjam Klavž Dolinar

Izveček

Naloga šolske knjižnice ni samo zbiranje, obdelava, izposoja in hranjenje knjižnega in neknjižnega gradiva, temveč tudi spodbujanje branja in razvijanje vseh vrst pismenosti z različnimi motivacijskimi dejavniki. Ena do raznolikih dejavnosti, ki jo za doseganje teh ciljev opravljamo šolski knjižničarji, so tudi tematske razstave. Pričujoči članek predstavlja primer medpredmetne bibliopedaške ure, ki jo ob tematski razstavi v šolski knjižnici izvajam skupaj z učiteljem zgodovine. Učenci se tako navajajo na knjižnično okolje in uporabo različnih informacijskih virov ter učinkovitih strategij reševanja zastavljenih nalog.

Ključne besede

šolske knjižnice, bibliopedagoške ure, tematske razstave, medpredmetne povezave

UDK 021.4

Abstract

The task of a school library is not only to collect, process, lend and keep book and non-book materials, but also to encourage reading and develop all types of literacy using various motivational factors. Among various activities to achieve this, school librarians also prepare theme exhibitions. An example of a crosscurricular lesson is presented, which is prepared together with a theme exhibition, and executed in a school library in co-operation with the history teacher. The goals are to get pupils comfortable in the library environment, use of various information sources and form effective strategies for solving the tasks.

Keywords

school libraries, bibliopedagogical classes, theme exhibitions, crosscurricular connections

Uvod

Pri načrtovanju dela in izvajanju bibliopedagoških ur je medpredmetno načrtovanje izjemno pomembno. Zato se povezujem z učitelji, s katerimi se dobro razumem in ki poučujejo predmete, ki so mi bližji, saj je medpredmetno načrtovanje, izvajanje in vrednotenje učne ure tako lažje. Za skupno uro pripravim v šolski knjižnici tudi tematsko razstavo, ki je estetska, uporabna in zanimiva tudi drugim učencem. S tematskimi razstavami želim dvigniti raven bralne in kulturne pismenosti med učenci in šolo povezati s kulturnimi ustanovami. V šolskem letu pripravim 10 večjih razstav, nekatere se nekaj let ponavljajo in le dopolnjujejo, druge se vsako leto menjajo. V knjižnici je razstava na ogled mesec dni. V šolskem letu pripravim tudi več manjših priložnostnih razstav, ki so na ogled vsaj teden dni.

Medpredmetne bibliopedagoške ure

Načrtovanje medpredmetno izvedene bibliopedagoške ure je nekoliko daljši proces, saj se je treba z učiteljem predmeta usklajevati. Kot knjižničarka vedno poskrbim za razpoložljivo knjižno gradivo, pogosto si ga medknjižnično izposodim. Osnovni koraki načrtovanja so:

- izbira teme in oblikovanje vzgojno-izobraževalnih ciljev,
- zasnova poteka učne ure, vrstni red dejavnosti, vsebina, trajanje,

- priprava pripomočkov, delovnih listov, razstavnega gradiva in knjižnega gradiva,
- opredelitev preverjanja in vrednotenja napredka in znanja učencev,
- analiza doseženih ciljev.

Pri izvedbi tako načrtovane učne ure se prepletajo znanja različnih predmetnih področij in strokovnost posameznega učitelja, ki učencem snov podaja na sebi lasten način, vendar med učiteljema ni konkurence, saj si oba prizadevata uresničiti skupne cilje. Učenci imajo tak način pouka radi, saj ni tako pogost, ure so bolj zanimive, dinamične in za učence po navadi bolj aktivne, saj skupinsko sodelujejo, iščejo informacije v literaturi in razstavnem gradivu in po opravljenem delu poročajo. Običajno take ure trajajo dve šolski uri, zato je treba prilagoditi urnik.

Evalvacija izvedene medpredmetne bibliopedagoške ure je za oba učitelja zelo pomembna. Zanima naju, ali je treba kaj spremeniti, dodati, nadgraditi. Kadar uro izvaja v dveh ali več oddelkih, se najini oceni ure vedno ne skladata. Načrtovanje, pripravo in evalvacijo vedno zapiševa, da jih lahko nadgradiva ali popraviva.

Tematske razstave v šolski knjižnici

Razstavo lahko postavi knjižničar sam ali v sodelovanju z učiteljem, ki poučuje posamezni predmet. Pomembno je, da se razstave navezujejo na snov, predpisano z učnim načrtom, da so medpredmetno načrtovane in postavljene tako, da so prilagojene glede na starost oziroma zahtevnost čim večjemu številu učencev. Učenci lahko z razstavo prikazano učno snov že obravnavajo pri pouku in jo z ogledom razstave v šolski knjižnici nadgradijo, razstavljeno gradivo pa je lahko tudi dobra motivacija za učenje nove snovi ali nadaljnje poglobljeno učenje. Če knjižničar postavlja razstavo sam, naj pri načrtovanju medpredmetne bibliopedagoške ure poskrbi, da je učitelj seznanjen tudi z razstavljenim gradivom. Načrtovanje pouka v sodelovanju s šolsko knjižnico se naj odraža tudi pri vrednotenju (ocenjevanju) znanja, ki ga učenci pridobijo v knjižnici.

Šolski knjižničar lahko načrtuje razstave tudi širše, poveže jih s krajevnimi dogodki ali z dejavnostjo kulturnih ustanov v kraju. Take razstave imajo tudi velik kulturni pomen, saj prispevajo k dvigu zavesti o pomenu kulturne vzgoje v šolskem in javnem prostoru ter pripomorejo k zvišanju kulturne pismenosti.

Šolski knjižničar lahko postavi tudi priložnostno razstavo, ki je vezana na trenutni aktualni dogodek v šoli ali zunaj nje, in s tem še poveča zanimanje za tak dogodek.

Primer dobre prakse

Predstavila bom primer dobre prakse »Moje mesto«, medpredmetno načrtovane učne ure ob razstavi v šolski knjižnici, ki jo izvajam skupaj z učiteljem zgodovine pri predmetu zgodovina v šestem razredu osnovne šole.

Pri tematskem sklopu »Človek ustvarja, razmišlja« se šestošolci pri zgodovini učijo o arhitekturi nekoč v mestu oziroma kraju, kjer živijo. Spoznajo cerkve, samostane, gradove in dvorce, obrambne stolpe, šole in druge starejše stavbe v kraju in bližnji okolici. V šolski knjižnici razstavim plakate s slikami obravnavanih kulturnih znamenitosti in otrokom primerno strokovno literaturo na to temo. Tako učenci spoznajo tudi UDK-vrstilec 908 (domoznanstvo). Ponovimo tudi že usvojeno znanje o razlikah med leposlovnimi in strokovnimi knjigami. Učitelj jim pripravi delovne liste z vprašanji o letu nastanka kulturnega spomenika, prvotnem in sedanjem namenu ter ohranjenosti ter zemljevid mesta, kamor vrišejo lego stavbe. Tako so podrobneje spoznajo gradove in dvorce (Mariborski grad in Vetrinjski dvorec), cerkve (Stolna in Frančiškanska cerkev), samostane (Minoritski samostan in Samostan celestink),

obrambne stolpe (Sodni in Vodni stolp) in stavbe šol (OŠ bratov Polančičev in Prva gimnazija). Večino zahtevanih podatkov najdejo na razstavljenih plakatih in v literaturi, ohranjenost in/ali današnji namen pa morajo preveriti na kraju samem. Kot knjižničarka jih naučim še navajati uporabljeno literaturo. Delo poteka v skupinah, pri predstavitvah učenci informacije analizirajo in kritično presojujejo; učitelj pa njihovo delo in pridobljeno znanje oceni pri pouku zgodovine.

Učna priprava za pouk KIZ in zgodovine v šestem razredu, ki traja dve šolski uri.

Knjižničarka in učitelj	Mirjam Klavž Dolinar, Žarko Jan
Učna tema	Človek ustvarja, razmišlja, gradi
Učna enota	Primeri mariborske arhitekture
Tip ure	Pridobivanje znanja
Učne metode	Pogovor, razlaga, delo s pisnimi in razstavnimi viri
Učne oblike Splošni cilji	<ul style="list-style-type: none"> • Frontalna, delo v skupinah • Učenci spoznajo knjižnični fond – knjižno in neknjižno gradivo. • Seznanijo se z bibliografskimi podatki knjižničnega gradiva, ki ga znajo identificirati. • Spoznajo primarne in sekundarne informacijske vire in jih znajo uporabljati.
Operativni cilji KIZ	<ul style="list-style-type: none"> • Učenci se naučijo uporabljati strokovno literaturo. • Razlikujejo med strokovno literaturo in leposlovjem. • Ponovijo in poglobijo znanje o postavitvi gradiva v šolski knjižnici. • Navajajo se na UDK-vrstilce. • Ponovijo in poglobijo znanje o različnih virih informacij (knjižno in neknjižno gradivo). • Navajajo se na iskanje in uporabo knjižnih informacijskih virov. • Uporabljajo potrebne bibliografske elemente pri navajanju literature. • Spoznajo, da je knjižnica informacijsko središče šole.
Operativni cilji predmeta	<ul style="list-style-type: none"> • Vzgajajo se v aktivne uporabnike šolske knjižnice. • Navajajo se na čutno in estetsko podoživljanje sveta okoli sebe. • Spoznajo nastanek nekaterih primerov mariborske arhitekture. • Spoznajo njihov namen nekoč in danes. • Znajo jih znajo umestiti v prostor .
Dejavnosti učencev	<ul style="list-style-type: none"> • V strokovni literaturi in na razstavljenih panojih poiščejo potrebne podatke o nekaterih mariborskih stavbah. • Najdene podatke vpišejo v delovne liste. • Na priročni zemljevid vrišejo položaj iskanih stavb. • Informacije analizirajo, kritično presojujejo in predstavijo sošolcem. • Informacije sprejmejo kot vir znanja. • Uporabljajo priročnike, zemljevide, ogledajo si razstavljeno gradivo. • Kritično in preudarno uporabljajo informacije.
Korelacija	Zgodovina
Didaktična sredstva in učni pripomočki	<ul style="list-style-type: none"> • Strokovna literatura za učence: Radovanovič, Sašo. (2007). Vodnik po Mariboru. Maribor: Kapital. • Sledi, ki ne zbledijo. (2007). Maribor: OŠ bratov Polančičev. • SŠGT, (1996). Maribor – moje mesto – mesto za mlade potepuhe. Narodni dom. Maribor. • Delovni listi • Razstavn panoji

1. UVAJANJE	
DEJAVNOSTI UČITELJA	DEJAVNOSTI UČENCA
KNJIŽNIČARKA Zaželim dobrodoščilo v knjižnici. Vodim pogovor o namenu učne ure v knjižnici. Preberem odlomek iz pesmi Kajetana Koviča: Moje mesto. Pogovorimo se o razlikah med leposlovnim in strokovnim gradivom. Postavitev gradiva. UDK-vrstilec.	Učenci se odzivajo in odgovarjajo na zastavljena vprašanja. Ogledajo si postavitev strokovnega in poučnega gradiva 908 (domoznanstvo).
UČITELJ ZGODOVINE Napovem cilje učne ure in pojasnim način dela.	Se razdelijo v 8 skupin. Vsaka skupina prejme potrebno knjižno gradivo in učne liste.

2. OBRAVNAVA SNOVI	
DEJAVNOSTI UČITELJA	DEJAVNOSTI UČENCEV
KNJIŽNIČARKA, UČITELJ Učence usmerjava pri iskanju in uporabi informacij iz knjižnega in razstavnega gradiva ter navajanju uporabljenih virov.	V skupinah iščejo podatke o izbranih mariborskih stavbah. Upoštevajo nasvete učitelja in knjižničarke.

3. PREVERJANJE	
DEJAVNOST UČITELJA	DEJAVNOSTI UČENCEV
KNJIŽNIČARKA, UČITELJ Usmerjava predstavitev pridobljenega znanja na učnem listu, zemljevidu in razstavi.	Učenci opravijo predstavitev svojega dela. Pozorno poslušajo, presojuje informacije in izpišejo na učni list tudi pravilne rešitve drugih skupin. Ob tem si ogledajo priložnostno razstavo.

4. DOMAČE DELO	
DEJAVNOST UČITELJA	DEJAVNOSTI UČENCEV
UČITELJ ZGODOVINE Učencem pojasnim, kako naj delo dokončajo doma.	Na terenu preverijo ohranjenost ali namembnost objekta. Vse pridobljene podatke uporabijo za izdelavo projektne naloge Primeri arhitekture Maribora.

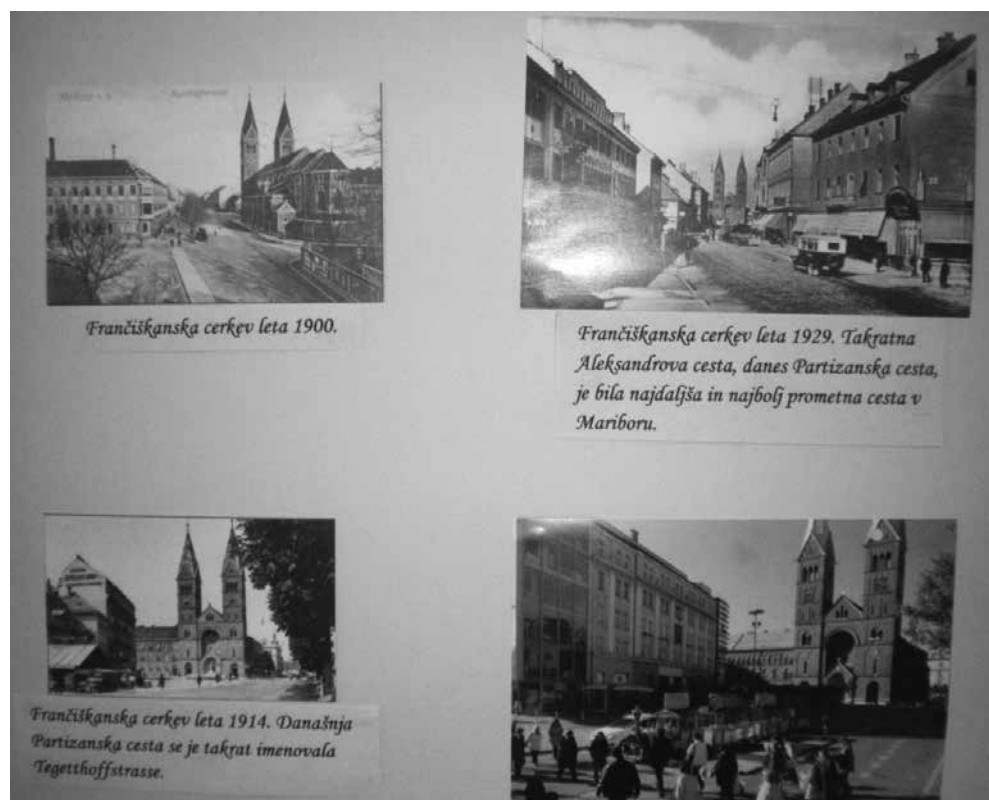
S tematsko razstavo pridobljena znanja smo nadgradili z ogledom stavb na terenu (domača naloga) in ogledom domoznanskega oddelka v Pionirski knjižnici Maribor in Univerzitetni knjižnici Maribor ob drugi priložnosti.

Sklep

Ljudje smo vizualna bitja, zato medpredmetno načrtovanje pouka z ogledom tematske razstave v šolski knjižnici širi bralno pismenost na prijeten način, bistveno prispeva k razvoju učenčevega dejavnega odnosa do kulture in kulturne pismenosti, sooblikuje njegovo estetsko občutljivost, dviguje raven znanja, ki je zato trajnejše, poglobljeno in bolj celostno, spodbuja učenčevo domišljijo, ustvarjalnost, pomeni drugačen pristop k učenju, saj ob ogledu razstave učenec snov bolje razume, je v procesu učenja aktivno udeležen, sam odkriva medpredmetne povezave in ne nazadnje take razstave pripomorejo k boljšemu učnemu okolju.

Slika 1: Razstava v knjižnici.

Slika 2: Eden od razstavljenih plakatov.

Viri

Knjižnično informacijsko znanje. Kurikul: osnovna šola. (2009). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 12. 1. 2014 s spletne strani: http://www.zrss.si/pdf/080711123601_l-k-knjznicno_informacijsko_znaje_os-sprejeto.pdf.

Polak, A. (2007). Timsko delo v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana: Modrijan.

Zwiter, S. (2012). Pedagoško delo v šolski knjižnici. Ljubljana: Modrijan.

- > **Mirjam Klavž Dolinar**, zaposlena kot knjižničarka in učiteljica slovenščine na OŠ bratov Polančičev Maribor
Naslov: Prešernova ulica 19, 2000 Maribor
Naslov e-pošte: mirjam.klavz@osbp.si